

POD ORLOVOM ZASTAVOM

SAJMON SKEROU

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

Simon Scarrow
UNDER THE EAGLE

Copyright © 2000 Simon Scarrow

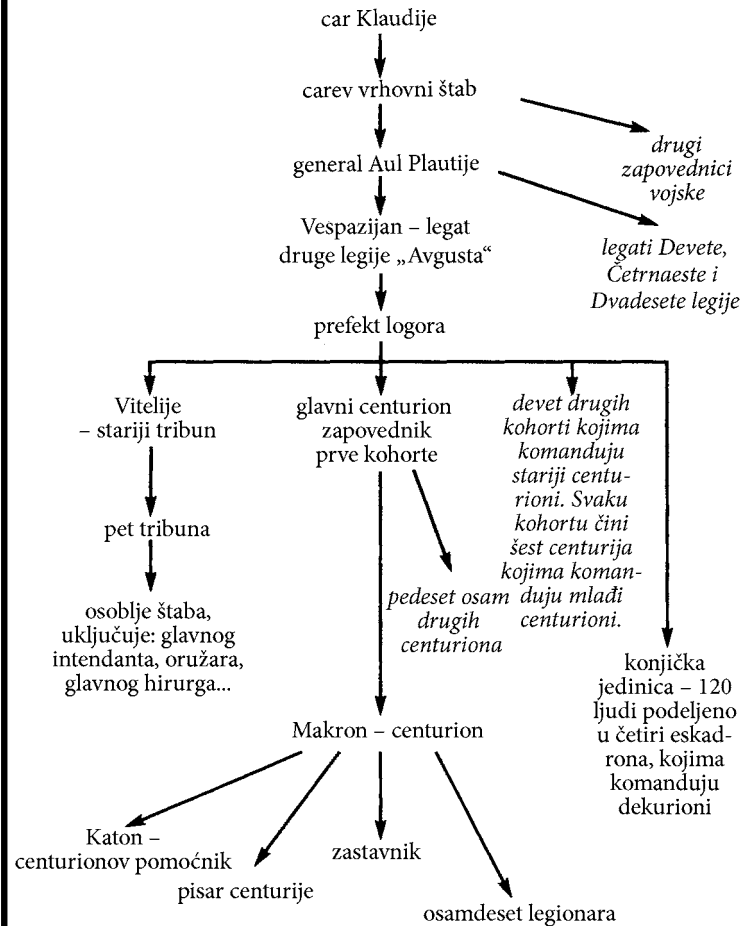
Translation Copyright © 2009 za srpsko izdanje, LAGUNA

First published in English by Headline Publishing Group Limited, 2000

Posvećeno

Odri i Toniju,
najboljim roditeljima i
najodanijim prijateljima

LANAC KOMANDOVANJA RIMSKE VOJSKE 43. GODINE NAŠE ERE

POREDAK RIMSKE LEGIJE

Druga legija, kao i sve legije, sastojala se od oko pet i po hiljada ljudi. Osnovnu jedinicu čini centurija od osamdeset vojnika pod zapovedništvom centuriona, iza koga se nalazi optio kao drugokomandujući. Centurija se deli na jedinice od osmoro ljudi koji dele sobu u baraci ili šator kada su na pohodu. Šest centurija čini kohortu, a deset kohorti legiju, mada prva kohorta uvek ima dvostruko više boraca. Svaku legiju prati konjička jedinica od sto dvadeset konjanika, podeljenih u četiri eskadrona koji služe kao izvidnica i glasnici. Glavni činovi u nižem poretku su:

Legat je aristokratskog porekla. Najčešće je star oko trideset pet godina i nalazi se na čelu legije pet godina, u nadi da će se proslaviti i obezbediti visok državnički položaj.

Prefekt logora je prosedi veteran na vrhuncu karijere plaćenog vojnika koji se ranije nalazio na položaju glavnog centuriona legije. Veoma je cenjen zbog svog velikog iskustva i on bi preuzeo zapovedništvo nad legijom ako bi legat bio odsutan ili *hors de combat*.

Šest *tribuna* služe kao osoblje štaba. To su muškarci ranih dvadesetih godina koji su nedavno stupili u vojsku i teže da steknu administrativno iskustvo pre nego što zauzmu niže položaje u civilnoj administraciji. Međutim, stariji tribun je predodređen za visok državnički položaj i moguću komandu nad legijom.

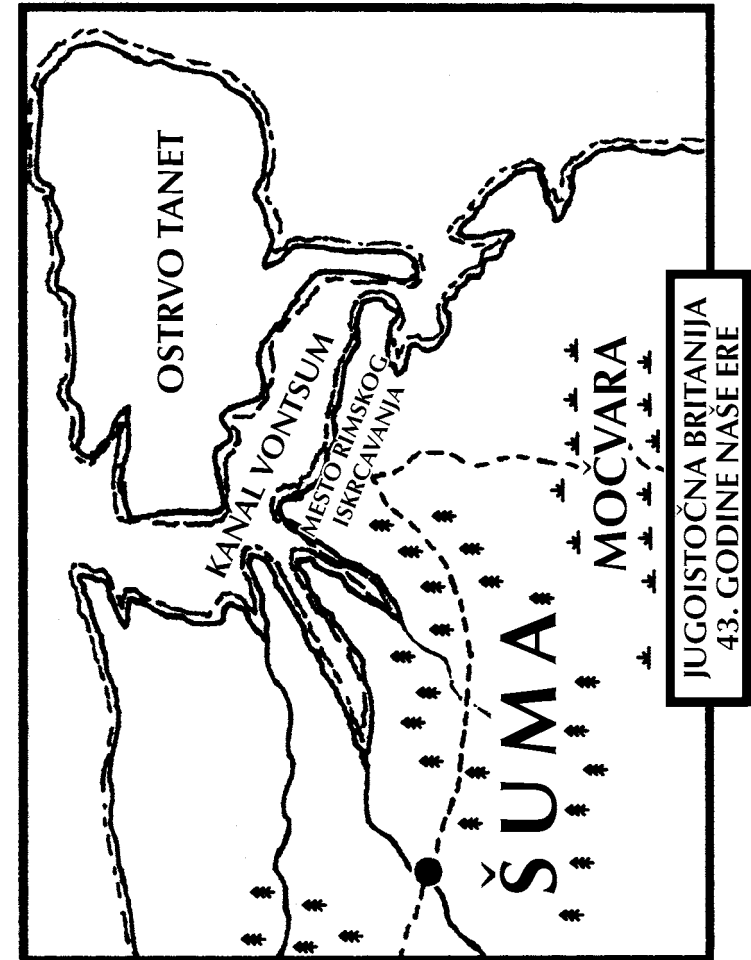
Šezdeset *centuriona* čine kamen temeljac za disciplinu i obuku legije. Oni se biraju na osnovu zapovedničkih sposobnosti i spremnosti da se bore do smrti. Zbog toga stopa smrtnosti među centurionima daleko nadmašuje ostale činove. Najstariji centurion je visokoodlikovani cenjeni oficir koji se nalazi na čelu prve centurije prve kohorte.

Četiri *dekuriona* legije nalaze se na čelu konjičkih eskadrona, čekajući da budu unapređeni u pomoćne konjičke jedinice.

Svakom centurionu pomaže *centurionov pomoćnik* ili narednik koji obavlja obaveze posilnog, kao i manje zapovedničke dužnosti. Centurionov pomoćnik čeka na upražnjeno mesto u upravljanju centurijom.

Ispod centurionovog pomoćnika nalaze se *legionari* koji potpisuju ugovor na dvadeset pet godina. Zvanično samo rimski građani imaju pravo da stupe u legiju, ali sve češće se primaju regruti iz osvojenih provincija koji stižu rimsko građansko pravo prilikom pristupanja.

Na još nižem stepenu se nalaze pripadnici *pomoćnih kohorti*. Oni se regrutuju iz provincija i postaju konjanici, laka pešadija i zanatlije Rimskog carstva. Pripadnici pomoćnih kohorti dobijaju status rimskih građana posle dvadeset pet godina službe.

PROLOG

„Ne vredi, gospodine, đubre se potpuno zaglavilo.“

Centurion se naslonio na kola kako bi udahnuo. Oko njega je nekolicina umornih legionara stajala u močvarnom blatu koje im je dopiralo do struka. General je s kraja staze posmatrao njihove napore i sve više se uzrujavao. On se spremao da se ukrca na jedan od brodova za povlačenje kada je saznao da su kola sletela s uske staze. Odmah je uzjahao jednog od preostalih konja i odgalopirao nazad kroz močvaru da sam izvidi šta se događa. Kola natovarena teškim kovčegom odolevala su svim pokušajima da ih izvuku. A nisu mogli nikoga da pozovu u pomoć pošto se odstupnica ukrcala i otisnula na more. Samo su general, ovi ljudi i malobrojni izviđači na konjima stajali između kola i Kasvolanove vojske koja je bila za petama doskorašnjim rimskim osvajačima.

General je opsovao i njegov konj je uplašeno podigao glavu iz obližnjeg čestara gde je bio vezan. Bilo je očigledno da su kola izgubljena, a sam kovčeg je bio pretežak da bi ga odneli do poslednjeg usidrenog broda. Ključ od kovčega je zbog bezbednosti čuvao glavni intendant, koji se sada nalazio daleko na pučini, a brava je bila tako napravljena da se nije mogla otvoriti bez odgovarajućeg alata.

„Šta ćemo sada, gospodine?“, pitao je centurion.

General je dugo prodorno zurio u kovčeg, ne progovarajući. Nije mogao ništa da uradi – baš ništa. Kola, kovčeg i njegov

sadržaj ne mogu se pomeriti. Na trenutak se nije usuđivao ni da misli pošto će gubitak kovčega usporiti njegove slavljubive težnje za najmanje godinu dana. U tom mučnom času neodlučnosti, oglasi se ratna truba nedaleko od njih. Uplašeni, legionari počеше da se probijaju natrag k oružju koje je ležalo na stazi.

„Ostanite na mestima!“, zagrmeo je general. „Nisam vam naredio da se pomerite!“

Legionari stadoše. Iako im se neprijatelj približavao, osećali su duboko strahopoštovanje prema zapovedniku. General je poslednji put pogledao kovčeg i klimnuo glavom kada je doneo odluku.

„Centurione, rešite se kola.“

„Gospodine?“

„Moraće da ostanu ovde dok se ne vratimo sledećeg leta. Gurnite ih još malo kako bi potonula pa obeležite mesto i vratite se na plažu što brže možete. Reći ću im da ostave jedan čamac da vas čeka.“

„Da, gospodine.“

General se besno udario po butini pa uzjahao svog konja i odjahao nazad kroz močvaru prema plaži. Iza njega se još jednom oglasila ratna truba i začuo zvuk udaranja mača o mač, koji je značio da je prethodnica Kasvolanove vojske stigla izviđače na konjima. Od trenutka kada su se Rimljani iskricali do njihovog sadašnjeg bekstva natrag u Galiju, Kasvolanovi ljudi su ih gonili na svakom koraku, danonoćno presretali zaostale vojnike i dobavljače hrane i nisu pokazivali nimalo milosti prema osvajačima.

„Dobro, momci!“, povikao je centurion. „Pogurajte još jednom... Postavite ramena uz kola. Spremni... Gurajte!“

Kola su polako potonula dublje u mulj; tamnosmeđa močvarna voda pokuljala je kroz spojeve u koritu kola i podigla se do strana kovčega.

„Hajde! Gurajte!“

Poslednjim zajedničkim naporom ljudi su gurnuli kola dublje u močvaru i ona su, uz tiho klokotanje, nestala u tamnoj vodi, ostavljajući za sobom mali vrtlog koji je namreškao masnu površinu iz koje je virila samo duga motka osovine.

„To je to, momci. Natrag do broda. Brzim korakom.“

Legionari su se vratili na obalu i podigli svoje oklope i koplja, dok je centurion brzo crtao taj položaj na voštanu tablicu koja mu je visila preko ramena. Kada je završio, zatvorio je tablicu i pridružio se svojim ljudima. Ali iznenadan topot kopita na stazi naterao je vojnike da se okrenu, očiju razrogačenih od straha. Nekoliko trenutaka kasnije šačica konjanika izronila je iz magle i projurila pored pešadije. Jedan izviđač je bio nagnut preko vrata konja oblivenog krvlju koja je tekla iz zjapeće rane na čovekovom boku. Onda su nestali.

Gotovo u istom trenutku čuo se zvuk još nekoliko konja, ovog puta praćen prodornim urlicama domorodaca kojih su se legionari užasavali. Začuo se nov pobednički prizvuk u njihovim bojnim pokličima i Rimljani osetiše hladnu jezu.

„Pripremite koplja!“, uzviknuo je centurion i vojnici podigoše koplja, čekajući naređenje. Iz magle se čulo kako im se približavaju njihovi goniooci, nevidljivi i zastrašujući. A onda su se nejasne sive prilike pojavile nedaleko od njih. „Bacajte!“

Koplja poleteše uvis izvan vidokruga da bi se obrušila na brzoplete Brite. Odjeknuo je hor ljudskih i životinjskih urlika.

„Postrojte se!“, uzviknuo je centurion. „Na komandu... brzim maršom!“

Mala kolona krenula je stazom prema bezbedno udaljenom poslednjem brodu za povlačenje. Centurion je marširao pored njih. U jednom trenutku se zabrinuto osvrnuo i video da staza iza njih nestaje u magli. Napad kopljima nije dugo zadržao Brite i uskoro su opet začuli zvuk kopita, sporiji i oprezniji ovoga puta.

Centurion začu udarac, a jedan od njegovih ljudi jauknu od bola. Okrenuo se i video strelu kako štrči iz leđa poslednjeg

legionara u koloni. Boreći se da udahne dok su mu se pluća punila krvlju, čovek je pao na kolena i srušio se naglavce.

„Trkom!“

Opasači i oklopi legionara zazvečkaše kada su oni ubrzali korak, pokušavajući da umaknu nevidljivim gonicima. Još strela ispaljenih naslepo na Rimljane doletelo je iz magle. Ipak, neke su pogodile metu i kolona se postepeno smanjivala dok su ljudi padali na stazu i ležali s isukanim mačevima, nepokolebljivo i neumitno čekajući kraj. Kad je centurion stigao do poslednjeg uspona, gde je močvara ustupala mesto pesku i šljunku, ostala su mu samo četvorica ljudi. Udaljeni šum mora predstavljao je muziku punu nade za njihove uši, a blagi septembarški povetarac raspršio je maglu.

Odjednom je put pred njima bio čist. Na dvesta koraka preko krupnog šljunka čekao ih je mali čamac. Malo dalje na moru blago se talasala usidrena trirema dok su daleko na horizontu tamne tačkice osvajačke flote nestajale u tami sumraka.

„Trčite!“, uzviknuo je centurion i bacio oklop i mač. „Trčite!“

Šljunak je leteo pod njihovim nogama dok su grabili prema čamcu. U istom trenutku kada se začula ratna truba iza njih, Briti su ugledali more i počeli da mamuzaju konje nizbrdo ne bi li ih sprečili da se domognu sigurnosti. Škripeći zubima, centurion je pojurio niz blagu padinu, svestan toga da mu se gonici brzo približavaju, ali nije se usudio da pogleda unazad iz straha da će tako usporiti. Video je visoku priliku kako stoji na zadnjem delu čamca i očajnički mu maše da požuri dok se crveni generalski ogrtač vijorio iza nje. Ostalo mu je još petnaest metara kada ga je prodoran uzvik iza njega upozorio da je britansko koplje pogodilo još jednog legionara.

Dok se svaki nerv u njegovom telu upinjao da preživi, centurion je potrčao mokrim peskom uz obalu pa kroz vodu i prebacio se preko strane čamca. Nestrpljive ruke su ga zgrabile ispod ramena i uvukle ga unutra. Trenutak kasnije jedan je legionar pao preko njega, teško dišući zbog morskog vazduha. Dvojica

krupnih vojnika iz generalove telesne straže bacili su koplja u progonioce koji su zauzdali konje na obali čim su videli da je odnos snaga izjednačen. Ali bilo je kasno i čamac se brzo udaljavo ka dubokoj vodi dok su veslači mukotrпно veslali prema sigurnosti trireme.

„Da li ste uspeli da potopite kola?“, zabrinuto je upitao general.

„D...da, gospodine“, zadahtao je centurion i potapšao voštanu tablicu koja mu je visila na boku. „Evo mape, gospodine. Nacrtao sam je najbolje što sam mogao s obzirom na to koliko sam imao vremena.“

„Dobro obavljeno, centurione. Dobro obavljeno. A sada mi daj mapu.“

Kada mu je dao tablicu, centurion se okrenuo i video da je samo jedan čovek uspeo da pobegne s njim. Samo jedan. Video je kako na obali koja se sve više udaljavala nekolicina konjanika okružuje jednog od njegovih ljudi, toliko glupog da dozvoli da ga živog zarobe i centurion je zadrhtao pri pomisli kakvi užasi očekuju bespomoćnog legionara.

Svi ljudi u čamcu gledali su to u tišini dok konačno general nije progovorio.

„Vraćićemo se, ljudi. Vraćićemo se i obećavam vam da će tada ta kopilad zažaliti dan kada su ustali protiv Rima. Ja, Gaj Julije Cezar, kunem se očevim grobom...“

GRANICA NA RAJNI

DEVEDESET ŠEST GODINA KASNIJE,
DRUGA GODINA VLADAVINE CARA KLAUDIJA,
KRAJ 42. GODINE NAŠE ERE

PRVO POGLAVLJE

Ledeni talas vetra uleteo je u nužnik kada je ušao stražar.

„Stižu kola, gospodine!“

„Zatvori prokleta vrata! Još nešto?“

„Mala kolona ljudi.“

„Vojnika?“

„Teško.“ Stražar je napravio grimasu. „Ukoliko nisu promenili način marširanja.“

Dežurni centurion ga je prodorno pogledao. „Ne sećam se da sam tražio tvoje mišljenje, vojniče.“

„Ne, gospodine!“ Stražar je zauzeo stav mirno pred svojim nadređenim. Lucije Kornelije Makron je samo nekoliko meseci ranije bio centurionov pomoćnik i još uvek se teško snalazio s unapređenjem u centuriona. Njegovi bivši drugovi po činu još su naginjali tome da se ponašaju prema njemu kao sebi ravnom. Bilo je teško zauzeti stav ispunjen poštovanjem prema nekome ko je donedavno mučno povraćao posle popijene mešine jeftinog vina. Ali Makron je nekoliko meseci pre unapređenja saznao da stariji oficiri nameravaju da mu ustupe prvo upražnjeno mesto centuriona i trudio se da se uzdrži od poročnog ponašanja. Zato što je, ako se uzmu u obzir sve njegove vrline, Makron bio dobar vojnik – savesno je obavljao svoje dužnosti kada je to bilo potrebno, bespogovorno izvršavao naređenja i moglo se računati da će biti nepokolebljiv u borbi i nadahnuti druge da ga slede.

Makron je iznenada shvatio da već izvesno vreme zuri u stražara koji se uzvrteo zato što mu je bilo neprijatno – uobičajena reakcija kada vas nadređeni ćuteći gleda. A oficiri mogu da budu nepredvidljiva kopilad koja ili ne zna šta da radi kada oseti prvi dašak moći ili uporno daju surova i glupa naređenja, uznemireno je pomislio stražar.

„Kakva su vaša naređenja, gospodine?“

„Naređenja?“ Makron se namrštio na trenutak. „U redu. Doći ću. Vрати se na kapiju.“

„Da, gospodine.“ Stražar se okrenuo i žurno izašao iz nužnika mladih oficira zatvorivši vrata za sobom dok su ga petorica centuriona streljala očima. Postojalo je nepisano pravilo da niko, baš niko, ne ometa oficire u nužniku. Makron je upotrebio štap sa sunderom, spustio kožne remene koji dopiru do kolena i izvinio se drugim centurionima pre nego što je požurio napolje.

Noć je bila gadna i hladan severni vetar doneo je kišu iz nemačkih šuma. Duvao je preko Rajne, preko zidina utvrđenja i udarao ledenim kovitlacima između blokova baraka. Makron je pretpostavljao da ga njegovi novi drugovi oštro osuđuju i bio je odlučan da im dokaže da nisu u pravu. Ali nije se uspešno snalazio u rešavanju problema. Administrativne dužnosti vezane za zapovedništvo nad osamdeset ljudi predstavljale su noćnu moru – nabavka sledovanja, smene za čišćenje nužnika, smene stražara, pregled oružja, pregled baraka, dnevnik o kaznama, potvrde o nabavci opreme, raspodela stočne hrane za mazge, isplata plata, ušteđevina i prikupljanje sredstava za sahrane.

U izvršavanju tih obaveza pomagao mu je samo pisar centurije, smežurani starac po imenu Pizon, za koga je Makron sumnjao da je nepošten ili jednostavno nesposoban. Makron to nije mogao da otkrije zato što je bio bezmalo nepismen. Imao je najosnovnije znanje o slovima i brojevima tako da je većinu mogao da prepozna, ali više od toga bilo je nemoguće. A sada je bio centurion, što je položaj za koji je pismenost preduslov.

Nesumnjivo je legat prirodno pretpostavio da Makron zna da čita i piše čim je prihvatio položaj. Makron je znao da bi bio ražalovan čim bi se saznalo da nije pismeniji od seljaka iz Kampanje. Do sada je uspevao da se izbori s tim problemom tako što je Pizonu prepuštao prepisku pod izgovorom da ima previše drugih obaveza, ali je bio siguran da je pisar počeo da sumnja. Odmahnuo je glavom dok je išao do kapije utvrđenja i čvrsto se umotao u svoj crveni ogrtač.

Noć je bila mračna zbog niskih oblaka koji su potpuno zaklonili nebo, što je bio siguran znak da će uskoro pasti sneg. Makron je iz tame koja ga je okruživala čuo razne zvukove uobičajene za život u utvrđenju, život kakav je vodio već četrnaest godina. Mazge su njakale iz štala na udaljenim krajevima svakog bloka baraka, a priča i vika vojnika dopirala je kroz prozore obasjane treperavim svetlom sveća. Glasan smeh odjeknuo je iz barake pored koje je prošao, a za njim je sledio tiši ženski kikut. Makron se zaustavio usred koraka da oslušne. Neko je uspeo da prokrijumčari ženu u tabor. Žena se ponovo nasmejala pa počela da priča na latinskom s neobičnim naglaskom. Muški glas ju je brzo učutkao. To je predstavljalo sramotno kršenje pravila i Makron se brzo okrenuo prema baraci i stavio ruku na zasun. Onda je zastao da razmisli. Po pravilima je trebalo da uleti unutra, glasno vičući kao na vojnoj smotri, da pošalje vojnika u pritvor i izbaci ženu iz utvrđenja. Ali to je značilo i da mora da unese taj slučaj u dnevnik o kaznama – još prokletog pisanja.

Škripeći zubima, Makron je povukao ruku i tiho se vratio na ulicu kada je žena opet vrisnula od smeha kao da želi da ga grize savest. Brzo se osvrnuo oko sebe da se uveri da ga niko nije video kako zanemaruje dužnost pa požurio prema južnoj kapiji. Taj prokleti vojnik zaslužuje dobro šutiranje i Makron bi se tako obračunao s njim da je bio u njegovoj centuriji; nisu potrebni nikakvi izveštaji, već samo brz šut u jaja kako bi kazna odgovarala zločinu. Po govoru je bilo očigledno da je žena mogla da

bude samo jedna od onih gadnih germanskih kurvi iz naseobine koja se pruža odmah izvan utvrđenja. Makron se tešio mišlju da bi taj legionar mogao da zaradi gadan oblik gonoreje.

Iako su ulice bile mračne, Makron je nagonski išao dobrim putem zato što nijedna legionarska baza nije odstupala od ustaljenog nacrtu za sve logore i utvrđenja. Ubrzo je izbio na širok pretorijanski put i odmarširao prema kapiji gde se ulica nastavljala iza zidova do južne tačke utvrđenja. Stražar koji je prekinuo Makrona u nužniku čekao je u podnožju stepenica. Uveo ga je u stražarsku kulu i uz usko drveno stepenište do nivoa grudobrana, gde je upaljeni mangal obasjavao stražarsku sobu toplim crvenim sjajem. Pored vatre su se kockala četvorica legionara. Zauzeli su stav mirno čim su ugledali centurionovu glavu na vrhu stepenica.

„Opustite se, momci“, rekao je Makron. „Samo nastavite.“

Drvena vrata, kroz koja se izlazilo na grudobran, otvorila su se od udara vetra čim je Makron podigao zasun, a vatra iz mangala je zatreperila kada je izašao i zalupio vrata za sobom. Vetar je oštro šibao na grudobranu i Makronov ogrtač se zavijorio oko njega, cimajući kopču na njegovom levom ramenu. Zadrhtao je i čvrsto obmotao plašt oko sebe.

„Gde?“

Stražar je provirio kroz jedan od zupčastih otvora u tamu i uperio koplje u mali snop svetla koji je treperio na zadnjem delu kola koja su prilazila s juga. Naprežući oči dok je gledao u smeru vetra, Makron je razabrao obrise kola i grupe ljudi na stazi. Na kraju kolone je razabrao ujednačeni korak pratnje koja je pazila da niko ne zaostane. Ukupno oko dve stotine ljudi.

„Da li da pozovem stražu, gospodine?“

Makron se okrenuo prema stražaru. „Šta si rekao?“

„Da li da pozovem stražu, gospodine?“

Makron je umorno odmerio čoveka. Sirius je bio jedan od najmlađih vojnika u centuriji. Iako je Makron naučio imena gotovo svih ljudi pod svojom komandom, još nije bio dovoljno

upoznat s njihovim osobinama ili biografijama. „Da li si dugo u vojsci?“

„Ne, gospodine. U decembru će biti godinu dana.“

Nedavno je završio obuku, zaključio je Makron. Nesumnjivo se u svakoj prilici strogo pridržava pravila. S vremenom će naučiti kako da postigne ravnotežu između poštovanja stroge procedure i obavljanja onoga što je potrebno.

„Zašto bi trebalo da pozovemo stražu?“

„Pravila, gospodine. Dežurna centurija treba da čuva kapiju i zidove ako nepoznata grupa ljudi prilazi logoru.“

Makron je iznenađeno podigao obrve. Doslovce je ponovio pravilo. Sirius je očigledno ozbiljno shvatio svoju obuku. „I šta onda?“

„Gospodine?“

„Šta sledi posle toga?“

„Dežurni centurion izvidi okolnosti i procenjuje da li treba da podigne opštu uzbunu“, jednolično je nastavio Sirius, pa brzo dodao: „Gospodine.“

„Dobar dečko.“ Makron se osmehnuo i stražar je s olakšanjem uzvratilo osmeh pre nego što se Makron ponovo okrenuo koloni koja je prilazila. „Misliš li da ta gomila predstavlja pretnju? Da li si se uplašio, vojniče? Zar misliš da će svih dve stotine koliko ih ima da krene u juriš, da se popne preko zidova i prekolje sve pripadnike druge legije... Pa, misliš li?“

Stražar je pogledao Makrona pa pažljivo osmotrio treperava svetla kao da traži neki skriveni pokret. Delovao je smeteno kada se opet okrenuo prema centurionu. „Ne verujem.“

„Ne verujem, *gospodine*“, otresito ga je ispravio Makron i udario momka po ramenu.

„Izvinite, gospodine.“

„Reci mi, Siruse, jesi li prisustvovao sastanku stražara pre smene?“

„Naravno, gospodine.“

„Da li si obratio pažnju na sve što je tada rečeno?“

„Mislim da jesam, gospodine.“

„Onda se možda sećaš da sam rekao da treba da stigne kolona s novim regrutima? I u tom slučaju ne bi morao da me izvlačiš iz klozeta i upropašćuješ naročito dobro sranje.“

Stražar je bio pokunjen i nije mogao da podnese mučan izraz na centurionovom licu. „Žao mi je, gospodine. Neće se ponoviti.“

„Potrudi se da se ne ponovi ili ću te staviti na duple smene do kraja godine. Reci ostalim momcima da budu spremni kod kapije. Ja ću se pobrinuti za lozinku.“

Stražar je posramljeno salutirao, pa se vratio u stražarsku kućicu. Uskoro je Makron čuo kako stražari silaze drvenim stepenicama do glavne kapije. Makron se osmehnuo. Momak je bio revnostan i osećao se krivim zato što je pogrešio. Dovoljno krivim da se postara da se to nikada više ne dogodi. To je bilo dobro. Na taj način se prave pouzdani vojnici zato što rođeni vojnici ne postoje.

Iznenadan udar vetra ošinio je Makrona i on se povukao u zaklon stražarske kućice. Stao je blizu upaljenog mangala i uzdahnuo s olakšanjem kada mu je toplina preplavila telo. Posle nekoliko trenutaka je otvorio mali kapak i pogledao u noć. Kolona se približila i sada je jasno mogao da vidi kola, kao i nekolicinu ljudi iza njih. Bedna gomila regruta bez trunke duha, pomislio je. To je bilo jasno po bezvoljnom načinu na koji su se vukli, iako su se bližili zaklonu.

Kiša je iznenada počela da pada, a krupne kapi dijagonalno nošene vetrom pekle su kožu. Čak ni tada kolona nije ubrzala korak a Makron je sumorno odmahnuo glavom i počeo proceduru. Otvorio je glavni kapak, proturio glavu kroz prozor i ispunio pluća vazduhom.

„Stoj!“, uzviknuo je. „Predstavite se!“

Kola su se zaustavila trideset metara od zidina i prilika koja je sedela pored vozača ustala je da mu odgovori. „Konvoj s poja-

čanjem iz Aventikuma i pratnja na čelu s Lucijem Batijakusom Bestijom.“

„Lozinka?“, zahtevao je Makron, iako je dobro znao Bestiju, starijeg centuriona druge legije i, prema tome, svog nadređenog.

„Jež. Imamo li dozvolu da uđemo?“

„Uđite, prijatelju.“

Vozač je pucketanjem biča poterao volove uzbrdicom koja je vodila do kapije a Makron je prešao do kapka koji je gledao u unutrašnjost utvrđenja. Ispod njega su se stražari okupili oko bočne kapije, pokušavajući da se zaklone od kiše.

„Otvorite kapiju“, naredio je Makron. Jedan vojnik je brzo izvukao klin iz brave a ostali su povukli dasku u udubljenje u zidu. Otvorili su drvenu kapiju uz glasno škripanje upravo kada su kola stigla do vrha uzbrdice i zbog ubrzanja odmah ušla u utvrđenje. Makron je iz stražarske kućice gledao kako se zadržavaju sa strane. Bestija je skočio s vozačevog mesta i mahnuo svojim štapom od loze ka pokisloj koloni novih regruta.

„Hajde, kopiladi! Pokret! Brže! Što pre uđete, pre ćete se osušiti i ugrejati.“

Regruti su se nagonski okupili oko kola zato što su ih pratili više od tri stotine kilometara. Većina je nosila putne ogrtače i nešto stvari u ćebadima prebačenim preko ramena. Najsiromašniji nisu imali prtljag, neki čak nisu imali ni ogrtač i tresli su se dok je vetar nanosio ledenu kišu na njih. Na kraju je stajala mala grupa zločinaca vezanih lancima jedan za drugoga koji su odlučili da stupe u vojsku umesto da ostanu u zatvoru.

Bestija je odmah ušao u gužvu, vitlajući štapom kako bi sebi napravio mesto.

„Nemojte da stojite tu kao stado ovaca! Napravite mesta za prave vojnike. Pređite na onu stranu ulicu i postrojite se licem prema meni. ODMAH!“

Poslednji regruti su se doteturali kroz kapiju i pridružili se ostalima koji su napravili neravnu liniju preko puta kola. Konačno je umarširala pratnja od dvadeset vojnika i odmah su

se zaustavili kada im je Bestija rekao samo jednu reč. Sačekao je da regruti vide kako su svi vojnici izvršili naređenje. Makron je zapovedio stražarima da zatvore kapiju i vrata se na dužnost. A Bestija se raskoračio, stavio ruke na kukove i opet se okrenuo prema regrutima.

„Ovi ljudi“, Bestija je pokazao glavom preko ramena, „pripadaju Drugoj legiji – Avgusti – koja je najžešća u celoj rimskoj vojsci. Bolje po vas da to ne zaboravite. Ne postoji nijedno varvarsko pleme, bez obzira koliko udaljeno, koje ne strahuje od nas. Vojnici Druge legije ubili su više tog šljama i osvojili više njihove zemlje od bilo koje druge jedinice. To smo uspeli da uradimo zato što obučavamo naše vojnike da budu najopasniji, najprljaviji i najbezobzirniji ratnici u civilizovanom svetu... A vi ste, s druge strane, bezvredna gomila govana. Niste čak ni ljudi. Vi ste najniži jebeni oblik života koji je ikada tvrdio da pripada Rimljanima. Prezirem vas sve do jednog i odstraniću svaki bezvredan šljam tako da samo najbolji mogu da stupe u moju voljenu Drugu legiju i da služe pod našim orlom. Posmatram sam vas celim putem od Aventikuma i, curice, uopšte nisam zadivljen. Ali potpisali ste da stupate u vojsku i sada pripadate meni. Ja ću vas obučavati, povređivaću vas i napraviću muškarce od vas. Tada ću vas – *ako* i kada zaključim da ste spremni – primiti u legionare. Ako mi neko od vas ne pruži poslednju trunku energije i posvećenosti, ja ću ga slomiti – ovim.“ Visoko je podigao kvrgavi štap od loze da ga svi vide. „Da li ste to razumeli, govna jedna?“

Regruti su promumlali da razumeju, dok su neki bili toliko iscrpljeni da su samo klimnuli glavom.

„Šta je to trebalo da znači?“, ljutito je uzviknuo Bestija. „Jedva vas čujem!“

Ušao je u gomilu i grubo zgrabio jednog regruta za okovrtnik putnog ogrtača. Makron je tek tada primetio da je taj regrut obučen drugačije od ostalih. Njegov ogrtač je nesumnjivo bio skup – bez obzira koliko je bio isprskan blatom. Regrut je bio

viši od ostalih, ali mršav i nežnog izgleda – upravo ona vrsta žrtve koja može poslužiti za primer.

„Šta je ovo, do đavola? Otkud jebenom regrutu bolji ogrtač nego što ja sebi mogu da priuštim? Da li si ga ukrao, dečko?“

„Ne“, mirno je odgovorio regrut. „Dobio sam ga na poklon od prijatelja.“

Bestija je udario mladića štapom u stomak i ovaj se presamitio i pao u baru, dočekavši se rukama. Bestija je stajao iznad njega s podignutim štapom za još jedan udarac.

„Obraćaj mi se s *gospodine* kad god otvoriš usta! Jasno?“

Makron je gledao kako momak pokušava da dođe do daha kako bi odgovorio. Tada ga je Bestija udario štapom po leđima i dečko je jauknuo.

„Pitao sam da li si razumeo?“

„D...da, gospodine!“, povikao je regrut.

„Glasnije!“

„DA, GOSPODINE!“

„To je već bolje. A sada da vidimo šta imaš ovde.“

Centurion je zgrabio njegovo ćebe i razgrnuo ga. Sadržaj se rasuo po blatu; nešto odeće, čutura, malo hleba, dva svitka i kožni pribor za pisanje.

„Šta kog...“ Centurion se zagledao u poslednji predmet. A onda je ponovo pogledao novog regruta. „Šta je ovo?“

„Moj pribor za pisanje, gospodine!“

„Pribor za pisanje? Šta će legionaru pribor za pisanje?“

„Obećao sam da ću pisati prijateljima u Rimu, gospodine.“

„Prijateljima?“ Bestija se iskezio. „Nemaš majku kojoj bi pisao? Nemaš oca, a?“

„Mrtvi su, gospodine.“

„Da li znaš kako ti se zvaao otac?“

„Naravno, gospodine. On je bio...“

„Tišina!“, prekinuo ga je Bestija. „Zabole me ko je bio. Što se mene tiče, svi ste vi kopilad. I, kako se zoveš, kopile?“

„Kvint Licinije Katon... gospodine.“

„Slušaj, Katone, znam samo dve vrste legionara koji umeju da pišu – uhode i one koji misle da su toliko prokleta pametni da će postati oficiri. U koju vrstu ti spadaš?“

Regrut ga je oprezno odmerio. „Ni u jednu, gospodine.“

„Onda ti ove stvari neće biti potrebne, zar ne?“ Bestija je šutnuo pribor za pisanje i svitke prema odvodnom jarku na sredini ulice.

„Pažljivo, gospodine!“

„Šta si rekao?“ Centurion se okrenuo i podigao štap da ga udari. „Šta si mi rekao?“

„Rekao sam: pažljivo, gospodine. Jedan od tih svitaka je lična poruka za legata.“

„Lična poruka za legata! Pa, ja...“

Makron se osmehnuo kada je video da se sedi centurion zbunio; sve je već čuo, svakakva opravdanja i objašnjenja ali ne ovako nešto. Otkud jednom regrutu pismo za legata? To je bila velika misterija koja je žacnula Bestiju. Mada ne zadugo – centurion je zamahnuo štapom prema svicima.

„Pokupi te proklete stvari i donesi ih ovamo. Tek si stigao i već praviš zbrku! Prokleti regruti“, progundao je. „Povraća mi se od vas. Pa, čuo si me. Pokupi to!“

Visoki regrut se sagnuo da uzme svoje stvari, a Bestija je zarežao nekoliko naredenja i rasporedio grupe regruta vojnicima iz pratnje da ih odvedu do njihovih jedinica.

„Krenite! NE TI!“, povikao je Bestija usamljenom regrutu koji je spakovao svoje stvari u cebe i pokušao da se pomeša sa ostalima koji su stajali na kiši. „Dolazi ovamo! Šta vi ostali buljite?“

Legionari iz pratnje požuriše da obave svoje dužnosti. Dok su okupljali regrute u grupe, Bestija je zgrabio svitak koji mu je Katon pružio. Trudeći se da ga zakloni od kiše, pročitao je adresu utisnutu u vosak. Proverio je pečat, ponovo pročitao adresu i zastao da razmisli o svom sledećem potezu. Utom je pogledao gore i video kako se Makron osmehuje. Tada je odlučio.

„Makron! Dovuci svoju guzicu ovamo.“

Nekoliko trenutaka kasnije, Makron je stajao u stavu mirno pred Bestijom i treptao, dok mu je kiša s ruba šlema upadala u oči.

„Izgleda da je verodostojno.“ Bestija je mahnuo svitkom ispred nosa mlađeg oficira. „Uzmi to i isprati našeg prijatelja u štab.“

„Ja sam na stražarskoj dužnosti.“

„Pa, oslobađam te dužnosti dok se ne vratiš. Polazi.“

Kopile! Makron je opsovao u sebi. Bestija nije znao ništa o značaju pisma, čak ni da li je verodostojno. Ali nije se usuđivao da rizikuje. Prepiska s legatima odvijala se danas na čudne načine, čak i s najviših mesta. Bolje da neko drugi preuzme krivicu ako se ispostavi da je pismo bezvredno.

„Da, gospodine“, kiselo je odgovorio Makron i prihvatio svitak.

„Nemoj dugo da ostaneš, Makron. Čeka me topla postelja.“

Bestija je odmarširao do stražarske kule i popeo se stepenicama u sobu za stražare. Makron ga je streljao očima. Onda se okrenuo da dobro pogleda novog regruta zbog kojeg je po pljusku morao da krene u dugu šetnju do štaba. Morao je da gleda uvis da bi video lice mladića koji je bio gotovo trideset centimetara viši od njega. Ispod kapuljače putnog ogrtača kovrdžava crna kosa slepila se u raštrkane mokre repove. Ispod ravnog čela, prodorne duboko usađene smeđe oči sijale su nad dugim tankim nosom. Mladićeve usne bile su čvrsto stisnute, ali je donja neznatno podrhtavala. Odeća mu je bila iznenađujuće dobrog kvaliteta, iako je bila mokra i isprskana blatom od dugog puta od postaje za regrutovanje u Aventikumu. A što se tiče pribora za pisanje, svitaka i pisma za legata... Pa, ovaj regrut je po svemu bio drugačiji. Očigledno nije oskudevao u novcu. Ali zašto je onda, do đavola, stupio u vojsku?

„Katon, zar ne?“

„Da.“